

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδότησης: 60/2022

ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Γ' ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίαση της 30^{ης} Μαΐου 2022

Σύνθεση:

Πρόεδρος : Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Δήμητρα Κεφάλα, Αθηνά Αλεφάντη, Χρήστος Μητκίδης, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Παναγιώτα- Ελευθερία Δασκαλέα- Ασημακοπούλου, Ευάγγελος Μαρίνης, Περικλής Αγγέλου, Νικόλαος Πατηνιώτης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια : Μαρία Σταμέλου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Έγγραφο ερωτήματος: : Το υπογραφόμενο από τον Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών με αριθμό πρωτοκόλλου Κ.Γ./ΔΤΥ/Β 3632/16-2-2022 έγγραφο της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών – Τμήμα Τοπογραφήσεων και Απαλλοτριώσεων της Γενικής Διεύθυνσης Αερομεταφορών της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (Υ.Π.Α).

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται εάν, για την εκτέλεση της με αριθμό 46/2018 απόφασης του Εφετείου Βορείου Αιγαίου, η οποία εκδόθηκε επί καταψηφιστικής αγωγής για την καταβολή αποζημίωσης από απαλλοτρίωση που δεν συντελέστηκε, υποχρεούται η Υπηρεσία στην καταβολή των επιδικασθέντων τόκων με επιτόκιο 6% ετησίως, σύμφωνα με το διατακτικό της απόφασης, αντί 3%, σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ. 1-3 του ν.4607/2019 για το χρονικό διάστημα από την θέση σε ισχύ του νόμου αυτού την 1-5-2019 έως

την 31-03-2021, ημερομηνία έκδοσης των σχετικών γραμματίων σύστασης χρηματικής παρακατάθεσης του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων.

Ιστορικό

Από το έγγραφο του ερωτήματος και από τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν προκύπτει το ακόλουθο ιστορικό:

1. Με την με αριθμό 1065687/5997/Δ0010/20-08-2004 ΚΥΑ των Υπουργών Οικονομικών και Μεταφορών και Επικοινωνιών κηρύχθηκε αναγκαστική απαλλοτρίωση συνολικής έκτασης 140.307,12 τ.μ. με σκοπό την επέκταση του πεδίου ελιγμών και την ανάπτυξη των εγκαταστάσεων του αερολιμένα Χίου, η οποία δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 764/τ.Δ/24-08-2004.

2. Με την με αριθμό 9/2010 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Χίου καθορίσθηκε η προσωρινή τιμή μονάδας για την αποζημίωση των δικαιούχων των εν λόγω εκτάσεων και των επικειμένων τους και το συνολικό κόστος παρακατάθεσης ανερχόταν στο ύψος των 165.000.000 ευρώ περίπου.

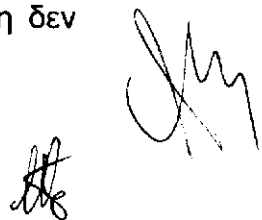
3. Με την με αριθμό 294/2011 απόφαση του Εφετείου Αιγαίου καθορίστηκε η οριστική τιμή μονάδας και η συνολική αποζημίωση, όπως υπολογίστηκε από την υπηρεσία, ανήλθε στο ύψος των 70.000.000 ευρώ για το σύνολο της έκτασης των 140.307,12 τ.μ.

4. Την απόφαση αυτή αποδέχθηκε το Ελληνικό Δημόσιο με το με αριθμό 6674/2012 Πρακτικό Ν.Σ.Κ., το οποίο εγκρίθηκε νόμιμα με την από 7-12-2012 επισημειωματική πράξη του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Οικονομικών.

5. Η ΥΠΑ προχώρησε στη συντέλεση της απαλλοτρίωσης μόνο για το βόρειο τμήμα της κηρυχθείσας απαλλοτρίωσης, έκτασης 74.842,14τ.μ.

Η ανακοίνωση της παρακατάθεσης αποζημίωσης δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 58/τ.ΑΑΠ/28-02-2012, οπότε και συντελέστηκε η απαλλοτρίωση για το τμήμα αυτό της έκτασης. Για την υπόλοιπη έκταση των 65.464,98τ.μ. η απαλλοτρίωση ανακλήθηκε αυτοδίκαια και εκδόθηκε η σχετική βεβαίωση μερικής αυτοδίκαιης άρσης της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης από το Υπουργείο Οικονομικών ΔΔΠ Β 0019639 ΕΞ 2017 0627Β ΕΞ 2017/4-12-2017, λόγω μη καταβολής αποζημίωσης εντός 18μήνου από την έκδοση της απόφασης καθορισμού προσωρινής τιμής μονάδας αποζημίωσης.

6. Με την υπ' αριθμ. εκθ. καταθ. 586/Τ.Π./19/8-6-2015 αγωγή τους ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Χίου κατά την τακτική διαδικασία, οι ενάγοντες (Δ.Φ. κλπ., συν.9), ιδιοκτήτες ακινήτων για τα οποία η απαλλοτρίωση δεν

συντελέσθηκε, στρεφόμενοι κατά του Ελληνικού Δημοσίου, ζήτησαν την καταβολή από αυτό της επιδικασθείσας αποζημίωσης λόγω της απαλλοτρίωσης, την οποία υπολόγισαν σύμφωνα με την προαναφερόμενη με αριθμ. 294/2011 Εφ.Αιγ. απόφαση καθορισμού οριστικής τιμής μονάδας, ενώ ένας εξ αυτών ζήτησε επιπλέον και την αναγνώριση κυριότητας.

Ειδικότερα οι ενάγοντες ισχυρίστηκαν ότι το Ελληνικό Δημόσιο υποχρεούται στην καταβολή της ανωτέρω αποζημίωσης σε αυτούς, διότι εντός του 18μήνου από τον οριστικό καθορισμό της αποζημίωσης καταβλήθηκε μόνον μέρος αυτής, που δεν αφορούσε τα επίδικα ακίνητα, και ότι ενώ είχε συνταχθεί ο σχετικός από 3-3-2015 πίνακας παρακατάθεσης της αποζημίωσης και οι ίδιοι είχαν δηλώσει ότι επιθυμούν τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης, πλην όμως δεν τους καταβλήθηκε η αιτούμενη με την αγωγή αποζημίωση.

7. Επί της αγωγής τους εκδόθηκε η με αριθμό 21/2017 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Χίου, η οποία έκρινε ότι αυτή έχει νομίμως ασκηθεί με την πιο πάνω βάση διότι, μετά την κήρυξη της απαλλοτρίωσης γεννάται απευθείας από το νόμο η ενοχή από την απαλλοτρίωση μεταξύ του υπέρ ου και του καθ' ου, δυνάμει της οποίας ο καθ' ου δανειστής δικαιούται να απαιτήσει από τον οφειλέτη (υπέρ ου) την καταβολή της πλήρους αποζημίωσης, όταν έχει αναγνωρισθεί δικαιούχος αποζημίωσης που καθορίστηκε τελεσίδικα για την αναγκαστική απαλλοτρίωση του ακινήτου του. Στη συνέχεια, αφού δίκασε αυτήν ερήμην ως προς τους ενάγοντες ΣΣ και ΜΣ, οι οποίοι δεν παραστάθηκαν στη δίκη, την απέρριψε και κατά τα λοιπά δέχθηκε εν μέρει την αγωγή, και υποχρέωσε το Ελληνικό Δημόσιο σε καταβολή στους ενάγοντες των ποσών που αναφέρονται σε αυτήν.

8. Κατά της απόφασης αυτής ασκήθηκαν αντίθετες εφέσεις από το Ελληνικό Δημόσιο και τους αντιδίκους ενώπιον του Εφετείου Βορείου Αιγαίου, οι οποίες συνεκδικάστηκαν και επ' αυτών εκδόθηκε η με αριθμό 46/2018 απόφαση του δικάσαντος δικαστηρίου .

9. Με την απόφαση αυτή, μεταξύ άλλων, απορρίφθηκε στο σύνολό της η έφεση του Ελληνικού Δημοσίου και έγινε δεκτή κατ' άρθρο 528 Κ.Πολ.Δ. η έφεση των δύο ανωτέρω αντιδίκων ΣΣ και ΜΣ, εξαφανίστηκε η πρωτόδικη απόφαση ως προς αυτούς, δικάστηκε η ένδικη αγωγή τους και έγινε δεκτή. Συγκεκριμένα υποχρεώθηκε το Ελληνικό Δημόσιο να καταβάλει αποζημίωση επιπλέον και σε αυτούς τους ενάγοντες, ύψους 2.409.642,48 ευρώ για τον κάθε έναν, τα δε

ποσά αυτά να καταβάλει «...με το νόμιμο τόκο υπερημερίας, με επιτόκιο 6% ετησίως, από την επίδοση της αγωγής έως την ολοσχερή εξόφληση».

10. Το Ελληνικό Δημόσιο με την από 20-12-2018 Αίτησή του ενώπιον του Αρείου Πάγου ζήτησε την αναίρεση της ανωτέρω απόφασης. Επί της αίτησης αυτής εκδόθηκε η με αριθμό 604/2020 απόφαση η οποία την απέρριψε στο σύνολό της.

11. Στη συνέχεια εκδόθηκε το σχετικό με αριθμό 20541/31.03.2021 γραμμάτιο σύστασης χρηματικής παρακατάθεσης του ΤΠΚΔ στο οποίο ο τόκος υπολογίστηκε με επιτόκιο 6% μέχρι την 30-04-2019 και με επιτόκιο 3% σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ. 1-3 του ν.4607/2019 από την θέση σε ισχύ αυτού την 1-05-2019 και εξής.

12. Κατόπιν αυτού υποβλήθηκε στην ΥΠΑ η από 2-8-2021 με αριθμ. πρωτ. ΚΓ/26409 αίτηση εξώδικη δήλωση – διαμαρτυρία των ανωτέρω δύο εναγόντων, ΣΣ και ΜΣ, με την οποία ζήτησαν να υπολογισθεί ο τόκος υπερημερίας για όλο το χρονικό διάστημα με επιτόκιο 6% σύμφωνα με το διατακτικό της 46/2018 απόφασης του Τριμελούς Εφετείου Βορείου Αιγαίου και όχι σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ν.4607/2019.

13. Με το ανωτέρω ιστορικό η ερωτώσα υπηρεσία ΥΠΑ προβληματίζεται αν υποχρεούται στην καταβολή των επιδικασθέντων τόκων με επιτόκιο 6% σύμφωνα με το διατακτικό της απόφασης, αντί 3%, σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ. 1-3 του ν.4607/2019 για το χρονικό διάστημα από την θέση σε ισχύ του νόμου αυτού την 1-5-2019 έως την 31-03-2021, ημερομηνία έκδοσης των σχετικών γραμματίων σύστασης χρηματικής παρακατάθεσης του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων.

Νομοθετικό Πλαίσιο

14. Στην παράγραφο 5 του άρθρου 95 του Συντάγματος ορίζεται :

« Άρθρο 95

5. Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της διοίκησης».

15. Στο άρθρο 1 του ν. 3068/2002 «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις.....» (Α' 274), όπως ισχύει, ορίζεται:

« Το Δημόσιο, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και τα λοιπά νομικά

πρόσωπα δημοσίου δικαίου έχουν υποχρέωση να συμμορφώνονται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να προβαίνουν σε όλες τις ενέργειες που επιβάλλονται για την εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής και για την εκτέλεση των αποφάσεων. Δικαστικές αποφάσεις κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου είναι όλες οι αποφάσεις των διοικητικών, πολιτικών, ποινικών και ειδικών δικαστηρίων που παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές κατά τις οικείες δικονομικές διατάξεις και τους όρους που κάθε απόφαση τάσσει.....»

16. Στο άρθρο 45 του ν. 4607/2019 ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 45 Τοκοφορία οφειλών του Δημοσίου

1. Το ύψος του νόμιμου επιτοκίου και του επιτοκίου υπερημερίας κάθε οφειλής του Δημοσίου ισούται προς το επιτόκιο των πράξεων Κύριας Αναχρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΜΡΟ), που ισχύει κατά την ημερομηνία άσκησης του ένδικου βοηθήματος, πλέον τριών (3,00) εκατοσπαιίων μονάδων ετησίως. Το επιτόκιο του προηγούμενου εδαφίου δεν μεταβάλλεται, κατά το μέρος που αφορά το επιτόκιο των πράξεων Κύριας Αναχρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΜΡΟ), πριν από την εκάστοτε σωρευτική μεταβολή αυτού κατά μία (1,00) εκατοσπαιία μονάδα, με σχετική βάση υπολογισμού του το επιτόκιο που ισχύει κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος. Τα ανωτέρω δεν ισχύουν για: α) τις απαιτήσεις των φορολογουμένων της παρ. 2 του άρθρου 53 του ν. 4174/2013 (Α' 170), β) τις περιπτώσεις όπου σε σύμβαση, στην οποία συμβάλλεται νόμιμα το Δημόσιο, έχει περιληφθεί ειδική πρόβλεψη σχετικά με το εφαρμοζόμενο επιτόκιο, γ) τις αξιώσεις ιδιωτών που στηρίζονται σε ειδικές και ευθέως εφαρμοζόμενες διατάξεις του ενωσιακού δικαίου, με τις οποίες έχει καθοριστεί, ρητά και ειδικά, ύψος επιτοκίου. Με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων αυτών, όπου στην κείμενη νομοθεσία γίνεται αναφορά ή παραπομπή στο ύψος του οφειλόμενου από το Δημόσιο νόμιμου επιτοκίου ή και του επιτοκίου υπερημερίας, νοείται το επιτόκιο του παρόντος.

2. Στην περίπτωση των ένδικων βοηθημάτων κατά του Δημοσίου, τόκος οφείλεται, σε κάθε περίπτωση, μόνο από την επίδοση των σχετικών δικογράφων από τον διάδικο στον Υπουργό Οικονομικών ή στο αρμόδιο όργανο του Δημοσίου ή της Αρχής που προβλέπεται από τον νόμο σε ειδικές κατηγορίες υποθέσεων. Ειδικές διατάξεις νόμου, οι οποίες προβλέπουν ρητά

διαφορετικό χρόνο έναρξης της τοκοφορίας, εξακολουθούν να ισχύουν.

3. Οι παράγραφοι 1 και 2 εφαρμόζονται και σε όλες τις εκκρεμείς υποθέσεις, σε οποιοδήποτε βαθμό και στάδιο, για το μέρος κατά το οποίο οι αξιώσεις για τόκο ανάγονται και υπολογίζονται σε χρόνο μετά την πρώτη του επόμενου μήνα από την έναρξη ισχύος του παρόντος.

17. Με την παράγραφο 3α του άρθρου 39 του ν.4024/2011 προστέθηκε νέα διάταξη στην παράγραφο 3 του άρθρου 11 του ν.2882/2001 «Κώδικας Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων» (Α'17) η οποία ίσχυε κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα που αφορά το ερώτημα, με την οποία ορίζονταν τα εξής :

«Άρθρο 11 Ανάκληση και άρση μη συντελεσμένης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης.

3. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως εάν δεν συντελεστεί μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης και, σε περίπτωση απευθείας οριστικού καθορισμού αυτής, από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης. Η αρμόδια για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης αρχή υποχρεούται να εκδώσει μέσα σε τέσσερις μήνες από τη λήξη της προθεσμίας του προηγούμενου εδαφίου βεβαιωτική πράξη για την επελθούσα αυτοδίκαιη άρση. Η πράξη αυτή δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Εφόσον οι θιγόμενοι ιδιοκτήτες επιθυμούν τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης που άρθηκε αυτοδίκαια λόγω παρέλευσης της ως άνω δεκαοκτάμηνης προθεσμίας, μπορούν να υποβάλλουν αίτηση και υπεύθυνη δήλωση προς την αρχή που εξέδωσε την απαλλοτριωτική απόφαση, μέσα σε προθεσμία ενός έτους από την παρέλευση της προθεσμίας, περί διατήρησης της απαλλοτρίωσης και καταβολής της δικαστικά καθορισμένης προσωρινής ή οριστικής αποζημίωσης. Αν το αίτημα γίνει δεκτό από την αρχή που κήρυξε την απαλλοτρίωση και υποχρεούται στην καταβολή της αποζημίωσης, δεν επιτρέπεται ο ανακαθορισμός της αποζημίωσης ή η αναζήτηση τόκων υπερημερίας.

Οι διατάξεις του τέταρτου και πέμπτου εδαφίου της παραγράφου 1 εφαρμόζονται και σε απαλλοτριώσεις που έχουν κηρυχθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και έχει επέλθει αυτοδίκαιη άρση, λόγω παρέλευσης της δεκαοκτάμηνης προθεσμίας. Στην περίπτωση αυτή οι

ενδιαφερόμενοι μπορεί να υποβάλλουν αίτηση για τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης μέχρι τις 31.12.2012.»

18. Με το άρθρο 131 παρ. 1 του ν.4070/2012 προστέθηκε παράγραφος 10 στο άρθρο 20 του ν.2882/2001 ως εξής :

« Άρθρο 131

1. Μετά την παρ. 9 του άρθρου 20 του ν. 2882/ 2001 (Α` 17) προστίθεται παράγραφος 10 ως εξής:

«10. Εφόσον η απαλλοτρίωση έχει αρθεί αυτοδικαίως, κατ` εφαρμογή της παραγράφου 3 του άρθρου 11 ή ανακλήθηκε νομίμως, κατ` εφαρμογή της παραγράφου 1 του άρθρου 11, δεν υφίσταται δικαίωμα του καθ` ου η απαλλοτρίωση για την έγερση καταψηφιστικής αγωγής με αντικείμενο την καταβολή της οριστικής αποζημίωσης».

9. Στο άρθρο 322 παρ.1 του Κ.Πολ.Δ. ορίζεται :

«Άρθρο 322

1. Το δεδικασμένο εκτείνεται στο ουσιαστικό ζήτημα που κρίθηκε, αν η απόφαση έκρινε οριστικά για μια έννομη σχέση που έχει προβληθεί με αγωγή, ανταγωγή, κύρια παρέμβαση ή ένσταση συμψηφισμού. Το δεδικασμένο εκτείνεται επίσης και στο δικονομικό ζήτημα που κρίθηκε οριστικά».

Ερμηνεία- Υπαγωγή

20. Με το άρθρο 1 του ν. 3068/2002, που εκδόθηκε σε εκτέλεση του άρθρου 95 παρ. 5 του Συντάγματος, ορίστηκε ότι το Δημόσιο έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται χωρίς καθυστέρηση προς όλες τις δικαστικές αποφάσεις και αυτές των πολιτικών Δικαστηρίων, οι οποίες παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές κατά τις οικείες δικονομικές διατάξεις.

21. Περαιτέρω, το δεδικασμένο, που καλύπτει ολόκληρο το δικανικό συλλογισμό, όπως αυτός διατυπώνεται στην απόφαση, δεσμεύει τόσο τους διαδίκους όσο και τα πολιτικά δικαστήρια, τα οποία, κατά τις διατάξεις των άρθρων 324 και 332 ΚΠολΔ, δεν μπορούν να επανακρίνουν ό,τι έχει ήδη κριθεί (ΑΠ 1559/2017).

22. Όπως έχει κριθεί, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 17 παρ.4 του Συντάγματος και των άρθρων 7, 9 παρ.4, 10 παρ.1,2, 18, και 26 παρ 1, 2, 11 εδ. τελευτ., 12 του ν. 2882/2001 προκύπτει, ότι με την κήρυξη της απαλλοτρίωσης γεννάται απευθείας από το νόμο η ενοχή (άρθρο 287 ΑΚ) από την απαλλοτρίωση μεταξύ του υπέρ ου η απαλλοτρίωση και του καθ' ου,

δυνάμει της οποίας ο καθ' ου - δανειστής δικαιούται να απαιτήσει από τον οφειλέτη – υπέρ ου η απαλλοτρίωση την καταβολή της πλήρους αποζημίωσής του. Έτσι, όποιος αναγνωρίσθηκε δικαιούχος της αποζημίωσης που καθορίσθηκε τελεσίδικα για την αναγκαστική απαλλοτρίωση του ακινήτου του, μπορεί με καταψηφιστική αγωγή, η οποία δικάζεται κατά την τακτική διαδικασία από το αρμόδιο καθ' ύλην λόγω ποσού δικαστήριο, να ζητήσει από τον υπόχρεο την καταβολή της. Η απαίτηση του ιδιοκτήτη του απαλλοτριωθέντος είναι γεννημένη και απαιτητή αμέσως από τη δημοσίευση της τελεσίδικης περί καθορισμού της αποζημίωσης δικαστικής απόφασης. Εξάλλου η μη πληρωμή ή μη παρακατάθεση της προσωρινά ή οριστικά προσδιορισθείσης αποζημίωσης αμέσως μετά την τελεσιδικία του προσδιορισμού της συνδέονται άμεσα με την αξίωση για επιδίκαση τόκων, οι οποίοι αρχίζουν από την επίδοση της αγωγής. Για την νομιμοποίηση του δικαιούχου, ως ενάγοντα, έναντι του υπόχρεου για την καταβολή της αποζημίωσης δεν ερευνάται ούτε η δυνατότητα ολοκλήρωσης του έργου, το οποίο αφορά η απαλλοτρίωση, ούτε η υπαιτιότητα του υπόχρεου προς καταβολή (Α.Π.1257/2019, 1977/2014, 1037/2009, 156/2005, 1476/2003).

23. Με το άρθρο 131 παρ. 1 του ν.4070/2012 προστέθηκε παράγραφος 10 του άρθρου 20 του ν.2882/2001 σύμφωνα με την οποία εφ'όσον η απαλλοτρίωση έχει αρθεί αυτοδίκαια κατ' εφαρμογή της παρ. 3 του άρθρου 11 ή ανακλήθηκε νόμιμα κατ' εφαρμογή της παρ.1 του άρθρου 11, δεν υφίσταται δικαίωμα του καθ' ου η απαλλοτρίωση για την έγερση καταψηφιστικής αγωγής με αντικείμενο την καταβολή της οριστικής αποζημίωσης. Στη μεταβατική διάταξη του άρθρου 146 του ίδιου νόμου 4070/2012, προσδιορίζεται στην παράγραφο 1 ποιες από τις νέες διατάξεις εφαρμόζονται αποκλειστικά στις απαλλοτριώσεις που κηρύσσονται από την έναρξη της ισχύος του και εφεξής (10-4-2012) και στην παράγραφο 2 ποιες εφαρμόζονται και επί των εκκρεμών απαλλοτριώσεων. Στις τελευταίες δε αυτές διατάξεις δεν αναφέρεται ρητά το τροποποιηθέν άρθρο 20 του Ν. 2882/2001.

Έχει όμως ήδη κριθεί ότι, από την εκ μέρους του καθ' ου η απαλλοτρίωση έγερση αγωγής για επιδίκαση της αποζημίωσης συνάγεται σαφώς η βούλησή του να διατηρηθεί η απαλλοτρίωση οπότε η άρση θεωρείται ότι δεν έγινε και ο υπόχρεος δεν μπορεί να προβάλει την αυτοδίκαιη άρση κατά την εκδίκαση της αγωγής αυτής (Α.Π. ΟΛ12/2018, Α.Π. 1630/2018 επί της ίδιας απαλλοτρίωσης,

Α.Π.498/2017) καθώς επίσης και ότι, σε κάθε περίπτωση, η διάταξη δεν τυγχάνει εφαρμογής, στις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις που κηρύσσονται πριν την έναρξη της ισχύος αυτής την 10-4-2012 (Α.Π.209/2020, 810/2020.)

24. Με βάση την γενικευμένη παραδοχή ότι η αυτοδίκαιη άρση της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης εξυπηρετεί μόνον το συμφέρον του καθ' ου, γίνεται τελικά δεκτό ότι μόνον από αυτόν μπορεί να προταθεί η αυτοδίκαιη άρση της, όχι δε και από τον υπέρ ου η απαλλοτρίωση ή από τον υπόχρεο προς καταβολή της αποζημίωσης (ΑΠ Ολ12/2018).

25. Με τη ρύθμιση του άρθρου 45 του ν. 4607/2019 τροποποιήθηκε το πλαίσιο για την τοκοφορία των οφειλών του Δημοσίου, με μείωση του επιτοκίου από το έως τότε ισχύον έξι τοις εκατό (6%) ετησίως (κατ' άρθρ. 21 του Κώδικα Δικών Δημοσίου) στο ύψος που ορίζεται στην εν λόγω νέα διάταξη, επειδή, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου, το προϊσχύον νόμιμο επιτόκιο για τις οφειλές του Δημοσίου (ύψους 6% ετησίως), εκτός του γεγονότος ότι κρίνεται ιδιαίτερα υψηλό για τις σημερινές δημοσιονομικές συνθήκες, λόγω του αμετάβλητου χαρακτήρα του, δεν προσαρμόζεται στο εκάστοτε χρηματοοικονομικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα τη σοβαρή επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού, λαμβανομένου υπόψη και του ρυθμού απονομής δικαιοσύνης. Με τη διάταξη αυτή ενοποιείται η έως τώρα υφιστάμενη νομοθεσία και καθιερώνεται ενιαίος τρόπος υπολογισμού του οφειλόμενου από το Δημόσιο τόκου (νόμιμου και υπερημερίας), για τις σχετικές οφειλές αυτού, ανεξάρτητα από την αιτία τους, με αναφορά στο επίτοκο των πράξεων Κύριας Αναχρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΜΡΟ), το οποίο ισχύει κατά την ημερομηνία άσκησης του ενδίκου βοηθήματος (γένεση επιδικίας), πλέον των προτεινόμενων εκατοστιαίων μονάδων. Η νέα ρύθμιση του άρθρου 45 του ν. 4607/2019 έχει ημερομηνία έναρξης ισχύος την 24-4-2019.

Επίσης σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου αυτού το Δημόσιο οφείλει σε κάθε περίπτωση να καταβάλει τόκο μόνο εφόσον έχει ασκηθεί σε βάρος του το εκάστοτε προβλεπόμενο ένδικο βοήθημα και μάλιστα από το χρόνο κατά τον οποίο το σχετικό δικόγραφο έχει επιδοθεί από τον διάδικο στον Υπουργό Οικονομικών ή στο αρμόδιο όργανο.

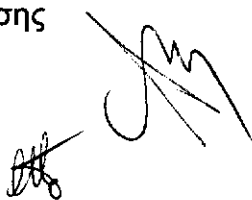
Περαιτέρω από τις διατάξεις της παραγράφου 3 σε συνδυασμό με τα αναφερόμενα στην αιτιολογική έκθεση συνάγεται ότι οι παράγραφοι 1 και 2 του

ιδίου άρθρου εφαρμόζονται και σε όλες τις εκκρεμείς υποθέσεις σε οποιοδήποτε βαθμό και στάδιο (διοικητικό ή δικαστικό συμπεριλαμβανομένου και του αναιρετικού σταδίου) κατά το μέρος που οι αξιώσεις για τόκο ανάγονται και υπολογίζονται σε χρόνο μετά την πρώτη του επόμενου μήνα από την έναρξη ισχύος του ν.4607/2019 δηλαδή από την 1-5-2019.

26. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, σύμφωνα με το ιστορικό που δίδεται από την υπηρεσία, συντελέστηκε απαλλοτρίωση εμπρόθεσμα με την καταβολή αποζημίωσης εντός δεκαοκταμήνου από τον καθορισμό της μόνο για μέρος της συνολικής απαλλοτριωθείσας έκτασης και οι ενδιαφερόμενοι – καθ' ων η απαλλοτρίωση - ιδιοκτήτες των ακινήτων που δεν συμπεριλαμβάνονταν σε αυτήν υπέβαλαν μέσα στη νόμιμη προθεσμία αίτηση στον αρμόδιο φορέα για τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης στην οποία δεν έλαβαν απάντηση, επανέλαβαν με νέες δηλώσεις την πρόθεσή τους για τη διατήρησή της και ακολούθως συντάχθηκε από την ΥΠΑ ο πίνακας παρακατάθεσης της αποζημίωσης. Επειδή οι καθορισθείσες αποζημιώσεις δεν καταβλήθηκαν στους ιδιοκτήτες αυτούς, άσκησαν παραδεκτά και νόμιμα (Α.Π.156/2005), μετά τη δημοσίευση της με αριθμό 294/2001 τελεσίδικης απόφασης Εφ.Αιγ. για τον καθορισμό της αποζημίωσης, ως δικαιούχοι της αποζημίωσης, την από 5-6-2015 καταψηφιστική αγωγή τους εναντίον του Ελληνικού Δημοσίου - υπόχρεου σε καταβολή της αποζημίωσης - και με τις αποφάσεις που εκδόθηκαν τόσο σε πρώτο όσο και στον δεύτερο βαθμό υποχρεώθηκε το Ελληνικό Δημόσιο να τους καταβάλει αυτήν εντόκως σύμφωνα με όσα ορίζονται στο διατακτικό τους.

Συγκεκριμένα, τόσο με την 21/2017 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Χίου, όσο και με την 46/2018 απόφαση του Εφετείου Αιγαίου, ως προς το αίτημα καταβολής τόκων έγινε δεκτό, ότι οφείλονται νόμιμοι τόκοι από την επίδοση της καταψηφιστικής αγωγής, αφού η αξίωση είναι ληξιπρόθεσμη και απαιτητή (Α.Π.856/2002) και το ποσοστό τόκου υπολογίζεται σε 6% ετησίως σύμφωνα με την ισχύουσα κατά το χρόνο έκδοσης των αποφάσεων διάταξη του άρθρου 21 του ν.δ. της 26.6/10.7.1944 «Περί Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου». Επίσης στο διατακτικό τους ρητά υποχρεώνεται να καταβληθούν τα επίδικα ποσά νομιμότοκα με επιτόκιο 6% ετησίως από την επίδοση της αγωγής έως την ολοσχερή εξόφληση.

27. Με την 604/2020 απόφαση του Αρείου Πάγου μετά την άσκηση αναίρεσης

του Ελληνικού Δημοσίου κρίθηκε ότι, από την εκ μέρους των καθ' ων η απαλλοτρίωση έγερση της αγωγής για επιδίκαση της αποζημίωσης συνάγεται σαφώς η βούλησή τους να μην ασκήσουν το δικαίωμα που θεσπίστηκε για το συμφέρον τους, (να καταστήσουν δηλαδή ανίσχυρη την απαλλοτρίωση επικαλούμενοι την αυτοδίκαιη άρση της), αλλά να διατηρηθεί η απαλλοτρίωση, οπότε η άρση της θεωρείται ότι δεν έγινε (ΑΠ Ολ. 12/2018, 1630/2018, 7/2007, ΑΠ 754/2011), ενώ ο υπέρ ου και ο υπόχρεος για τη δαπάνη της απαλλοτρίωσης δεν μπορούν να προβάλουν την αυτοδίκαιη άρση της και ιδίως μετά τη δημοσίευση της τελεσίδικης απόφασης του Εφετείου, που καθόρισε την οριστική τιμή μονάδας απαλλοτρίωσης, όταν και είναι πλέον γεννημένη και απαιτητή η απαίτηση για αποζημίωση του ιδιοκτήτη, και μάλιστα κατά την εκδίκαση της αγωγής του τελευταίου για επιδίκαση της από την παραπάνω αιτία αποζημίωσης (ΑΠ 498/2017, 1630/2018).

28. Με τις σκέψεις αυτές ο Άρειος Πάγος απέρριψε όλους τους προταθέντες λόγους αναίρεσης του Ελληνικού Δημοσίου, ενώ λόγος σχετικά με το ύψος του επιτοκίου που πρέπει να εφαρμοστεί κατά τον υπολογισμό του τόκου υπερημερίας δεν είχε προβληθεί από το Ελληνικό Δημόσιο.

Εξάλλου λόγος από τη διάταξη του άρθρου 45 του ν. 4607/2019 δεν ήταν δυνατόν να προβληθεί, δεδομένου ότι η αναίρεση του Ελληνικού Δημοσίου ασκήθηκε την 20-12-2018 (αριθ.καταθ.14/20-12-2018) και η διάταξη του άρθρου 45 του ν.4607/2019 είναι μεταγενέστερη, ενώ περαιτέρω ούτε κατά τη συζήτηση της αίτησης ενώπιον του Αρείου Πάγου την 10-5-2019 ήταν δυνατόν είτε να προβληθεί παραδεκτά από το Δημόσιο σχετικός ισχυρισμός είτε να εξεταστεί αυτεπάγγελα από το δικαστήριο, χωρίς αντίστοιχο λόγο σύμφωνα με τα άρθρα 559 και 566 Κ.Πολ.Δικ.

29. Συνεπώς, μετά την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης του Ελληνικού Δημοσίου από τον Άρειο Πάγο η Διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφωθεί με το περιεχόμενο της αμετάκλητης εφετειακής απόφασης (46/2018 Εφ.Αιγ.) και να εκτελέσει αυτήν σύμφωνα με το διατακτικό της και συγκεκριμένα να καταβάλει στους αντιδίκους τα καθορισθέντα με αυτήν ποσά με το νόμιμο τόκο υπερημερίας με επιτόκιο 6% από την επίδοση της αγωγής μέχρι την ολοσχερή εξόφληση. Διαφορετική θεώρηση κατά την οποία θα εφαρμοζόταν η διάταξη του άρθρου 45 του ν.4607/2019, παρά την κρίση της αμετάκλητης εφετειακής απόφασης, θα προσέκρουε στο άρθρο 95 παρ.5 του Συντάγματος και στο

δεδικασμένο που απορρέει από την απόφαση αυτή.

Απάντηση

30. Κατόπιν των ανωτέρω, κατά την ομόφωνη γνώμη του Τμήματος, αρμόζει η εξής απάντηση: Η υπηρεσία ΥΠΑ έχει υποχρέωση να συμμορφωθεί με το περιεχόμενο της αμετάκλητης εφετειακής απόφασης (46/2018 Εφ.Αιγ.) και να εκτελέσει αυτήν σύμφωνα με το διατακτικό της και συγκεκριμένα να καταβάλει στους αντιδίκους τα καθορισθέντα με την απόφαση αυτήν ποσά με το νόμιμο τόκο υπερημερίας με επιτόκιο 6% από την επίδοση της αγωγής μέχρι την ολοσχερή εξόφληση και όχι με το επιτόκιο που ορίζεται στο άρθρο 45 του ν.4607/2019.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 6 Ιουνίου 2022

Ο Πρόεδρος του Τμήματος

Η Εισηγήτρια

Σπυρίδων Α. Παπαγιαννόπουλος
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μαρία Σταμέλου
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.